

פרשת ויצא

יעקב אבינו למד ארבע עשרה שנים בישיבת עבר, והתכוון ללכת לחרון לקיים מצות אביו לקחת אשה מבנות לבן ואמו שאמרה לו לברוח מעשו, כשנפרד יצחק מיעקב נתן לו תכשיטים ומתנות לתת לכלה ולמחותן, כשנודע לעשו שיעקב יצא לחרון, קרא לבנו אליפז שהיה גיבור וציוה עליו לרדוף אחרי יעקב ולהרגו ולקחת את רכושו, לקח אליפז עשרה גיבורים ורדפו אחר יעקב, לפתע ראה יעקב קבוצת אנשים רצים לכיוונו ורוצים להרע לו, והוא עומד לבדו מיד התפלל לה' שיצילו, אליפז התקרב ליעקב עם חרב שלופה, שאלו יעקב למה זה תהרגיני, אמר אליפז שאביו ציוהו להורגו, ניסה יעקב להתחנן על נפשו אבל אליפז לא רצה לשמוע לו, אמר לו יעקב הרי ה' אמר לאברהם סבינו שצאצאיו יהיו עבדים ארבע מאות שנים ואם תהרגיני אז בניך יצטרכו להיות עבדים, שאל אליפז אז מה אעשה לציוויי של אבי, שאמר לי להביא את ראשך, אמר לו יעקב אתן לך את כל רכוש, והעני חשוב כמת, ותאמר לאביך שאריה רדף אחרך בדרך ומבהלה השלכת את הראש, אליפז הסכים ולקח את כל רכושו של יעקב חוץ מהמקל. יעקב הגיע לנהר הירדן ולא יכל לעבור אמר לו ה' להכות את הירדן, הכה יעקב את הירדן ונבקע לשניים. כשהתקרב יעקב לחרון נזכר שעבר ע"י הר המוריה - מקום שהתפללו אבותיו - ואיך יתכן שהוא לא התפלל שם, מיד חזר על עקבותיו ועשה לו ה' קפיצת הדרך והגיע מהר, אמר הקב"ה: הצדיק נמצא בבית המלון שלי אז הוא צריך גם לישון שם, מיד שקעה השמש ויעקב תיקן אז את תפילת מעריב, כשראה שהוא לבד לקח את השתיים עשרה אבנים שהיו שם במזבח - מעקידת יצחק - וסידר אותם בחצי עיגול וקרא קריאת שמע, וכשנרדם החלו האבנים לריב, כל אבן רצתה שיעקב ישים עליה את הראש, חיברם ה' ועשאו לאבן אחת, ויעקב ישן רגוע אפי' שהיה במדבר בין החיות, וגם פחד מעשו שרודף אחריו, אבל מי שקורא קריאת שמע אינו מפחד ויכול לישון רגוע. יעקב אבינו ראה חלום בנבואה: והנה סולם של אש עומד על הארץ בבאר שבע וראשו מגיע לשמיים מול בית המקדש, והמלאכים שליוו אותו בארץ ישראל עולים בסולם, והמלאכים שילוו אותו לחוץ לארץ יורדים בסולם, וגם המלאך גבריאל ורפאל עלו בסולם, ואמרו למלאכים בואו ותראו את הדמות אדם (יעקב) שחוקק בכיסא הכבוד, והרבה מלאכים ירדו לראותו, המלאכים קינאו ביעקב וחיפשו בו איזה נדנדוד עבירה עד שאמרו הרי הוא הולך לחו"ל ולא יקיים מצוות כיבוד אב ואם, ורצו להורגו, מיד ניצב ה' לידו וברחו כל המלאכים, ה' קיפל את כל ארץ ישראל מתחת יעקב, ובירכו בשמונה ברכות: א. הארץ שאתה שוכב עליה עכשיו היא שלך, ואתן אותה לזרעך, ב. יהיה לך הרבה צאצאים כעפר הארץ, ג. נחלתך (ארץ ישראל) תתרחב לצד מזרח, מערב, צפון ודרום, ד. כולם יברכו את בניהם: הלוואי שתהיה כמו יעקב, ה. ה' יהיה איתך בכל מקום שתלך, ו. ה' ישמור עליך בכל מקום, ז. ה' יחזיר אותך לארץ ישראל, ח. ה' לא יעזבך עד שיקיים את כל ההבטחות האלו. יעקב ראה בחלומו את שרו של בבל עולה שבעים מדרגות (כל מדרגה רומזת לשנה) בסולם, מושל על ישראל ויורד, אחריו עלה שרו של מדי חמישים ושתיים מדרגות בסולם מושל על ישראל ויורד, אחריו עלה שרו של יון מאה ושמונים מדרגות בסולם, מושל על ישראל ויורד, אחריו עלה שרו של אדום - ולא ראה עד היכן עולה, החל יעקב לבכות ולהתפלל על בניו, אמר לו ה' אל תפחד כי בסוף יוריד אותך, ביקש יעקב מהקב"ה שיסביר לו את החלום, אמר לו ה' שבניו יהיו משועבדים לארבעה מלכויות אלו, בכה יעקב ואמר, ראיתי את הצרות של בניי הראיני את הטובות שיהיה להם, מיד ראה את מעמד הר סיני באש ואדם הדומה למלאך ה' עומד על ההר ומסביר לבניי את הדברות האחרונות, אמר לו ה' שזהו קבלת התורה והאיש הזה הוא מצאצאך, אח"כ ראה עיר מאד יפה וכל האנשים מסתובבים שם שמחים, ויש שם בית מפואר ביותר וכהנים משרתים ולויים משוררים ומנגנים, נהנה יעקב מאד ולפתע ראה אש סביב העיר ושורפת את ביהמ"ק, שאל יעקב למה נשרפה, אמר לו ה' בגלל העבירות שעשו, שאל יעקב איך אפשר להינצל מהצרות האלו, אמר לו ה' ע"י שיעסקו בגמילות חסדים. יעקב התעורר משנתו ונבהל שהוא ישן במקום כזה קדוש, כשרצה לאסוף את האבנים ראה שנהיו לאבן אחת עשה מזה מצבה, ובא מלאך משמיים ונתן לו כד קטן עם שמן מגן עדן, יעקב שפך על המצבה אבל השמן לא נגמר מהכד, והבין שזהו שמן מיוחד ושומר עליו, ונדר שאם ה' יהיה איתו וישמור עליו ויתן לו לחם לאכול ובגד ללבוש, וישוב בשלום לבית אביו - שלא ילמד ממעשי לבן, ויהיו לו ילדים טובים, אז האבן הזו יהיה בית אלוקים ויתן מכל דבר מעשר לעניים, ה' שמח לדברי יעקב ועשה את האבן בסיס לכל העולם ועליה בנו את בית המקדש. אחרי הבשורה הזו הלך יעקב והגיע במהירות לחרון, וראה שם שלשה עדרי צאן רובצים ע"י הבאר, ושלש רועים שומרים עליהם ומחכים, שאלם יעקב: מאיפה אתם? אמרו לו: מחרון, שאלם שוב: אתם מכירים את לבן

ממשפחת נחור? ענו לו: כן, אנו מכירים אותו, ושאלם לשלומם, ואמרו שהכל טוב אצלו, ואמרו הנה רחל בתו באה עם הצאן, שאל אותם יעקב, הרי עוד היום גדול ולמה אתם כבר מתאספים ללכת הביתה, אמרו לו שהם מחכים שכל הרועים יבואו להוריד יחד את האבן הגדולה שעל הבאר, כשראה יעקב את רחל עם הצאן הרים לבד את האבן מהבאר בקלות (כמו שמורידים פקק מבקבוק) ומיד עלו המים למעלה ולא היו צריכים להתאמץ לשאוב מים, נישק את רחל ואמר לה שהוא הבן של דודתה רבקה, מיד רצה רחל וסיפרה לאביה, כששמע לבן על יעקב נזכר שאליעזר 'עבד' אברהם הגיע עם הרבה מתנות, אז יעקב שהוא 'בן' רבקה וודאי שיש לו מתנות ורץ לקראתו, כשראה שאין גמלים התאכזב קצת אבל חשב אולי מחביאם מתחת הבגדים, וחיבק את יעקב, כשלא הרגיש כלום חשב אולי מחביא אבנים טובות בפיו, ונישק את יעקב, כשלא מצא הזמין את יעקב לביתו וחשב שאולי החביא את המתנות מחוץ לעיר, ויעקב יאמר לו היכן החביאם, יעקב סיפר ללבן שלקח איתו הרבה מתנות אבל אליפז לקח הכל, חשב לבן לעצמו א"כ בשביל מה אני צריך אותו כאן, שאל את פסליו, ואמרו לו שכדאי שיעקב יישאר כי יהיה ברכה בביתו, חזר לבן ליעקב ואמר לו הרי אנחנו משפחה אחת, תישאר איתנו חודש, ולבן נתן ליעקב שישמור על צאנו, וכמעט לא נתן לו לאכול, אבל יעקב רצה להישאר שם כדי להסתכל על הליכותיהם של בנות לבן, אחרי חודש שאל לבן את יעקב כמה צריך לשלם לו, אמר יעקב שהוא רוצה לעבוד אצלו עוד שבע שנים וייתן לו את רחל בתו הקטנה לאישה, לבן הסכים, ויעקב התארס עם רחל, וסיכמו ביניהם סימן שבחתונה רחל תחזיק באגודל של יעקב, וכך ידעו בוודאות שהיא הכלה. לאה בכתה לה' שהיא רוצה להינשא ליעקב ולא לעשו, לאחר שבע שנים אמר יעקב ללבן שהגיע זמן החתונה, לבן קרא לחבריו ואמר להם שמאז שיעקב הגיע יש ברכה במי הבאר, ועכשיו כשישא את רחל יחזור לבית אביו ולא יהיה ברכה, שאלו כולם מה נעשה, אמר לבן שייתן את לאה במקום רחל, ואז יעקב יצטרך לעבוד עוד שבע שנים, והסכימו איתו כולם, לפני החתונה חשבה רחל שאם לאה לא תדע את הסימן שהם עשו היא תתבייש ויאמרו שהיא שקרנית, וגם לא רצתה שעשו יתחתן עם לאה לכן גילתה ללאה את הסימן, ובלייל החתונה כיבו את הנרות, יעקב שאל למה חשוד, אמרו לו שהם צנועים ולא רוצים שהגברים יסתכלו על הכלה, ובחתונה שרו "הילאה, הילאה." ואמרו ליעקב שזה שיר שהם שרים לכבוד החתן והכלה, למחרת בבוקר ראה יעקב שזו לאה, שאל את לבן, למה רימתני, אמר לבן שהמנהג שלהם הוא שקודם הגדולה מתחתנת ואח"כ הקטנה, אבל אם יבטיח לו שיעבוד עוד שבע שנים, יוכל להתחתן עם רחל מיד אחרי השבע ברכות. לאה פחדה שיעקב ישלח, לכן התפללה לה' שתלד ואז יעקב לא ישלח, ה' שמע את תפילתה וילדה בן, וקראה לו ראובן (מלשון ראו בן, תראו שנולד בן), לאחר שנה וחודש נולד לה עוד בן וקראה לו שמעון (מלשון שמע ה' תפילתי), כעבור שנה ושלוש חודשים ילדה עוד בן וקראה לו לוי (כי עד עכשיו כשהלכה החזיקה בכל יד בן אחד, עכשיו יצטרך בעלה ללוותה), כעבור שנה וחודשיים נולד לה עוד בן וקראה לו יהודה (מלשון הודאה לה'). כשראתה רחל שהיא עוד לא ילדה אמרה ליעקב שיתפלל שתוליד גם היא, אמר יעקב שלא ישמעו את תפילתו כי לו יש כבר ילדים, אמרה לו גם אברהם ויצחק התפללו לילדים, אמר לה שליצחק לא היו ילדים, לכן התפלל ונענה בתפילתו, ואברהם התחתן עם הגר – השפחה של שרה ואח"כ ילדה שרה, אמרה לו רחל שישא את בלהה אמתה, הסכים יעקב ואחר כמה חודשים ילדה בן, ורחל קראה שמו דן (כי יצא ממנו שמשון, שידון את ישראל), וכעבור שנה וחודש ילדה עוד תינוק, ורחל קראה לו נפתלי (מלשון ה' שמע 'תפילתי'). לאה ראתה שאינה יולדת עוד, הביאה גם היא את שפחתה זילפה שתינשא ליעקב וכעבור כמה חודשים ילדה בן ולאה קראה שמו גד (מלשון מזל, שיקבל חלק בעבר הירדן לפני שאר השבטים), לאחר שנה וארבע חודשים ילדה זילפה עוד בן, ולאה קראה לו אשר (מלשון מאושרת ושמחה). כשהיה ראובן בן חמש יצא לשדה וראה פירות מאד טעימים אבל אביו יעקב לימדו שאסור לקחת בלי רשות והתגבר, המשיך בדרכו וראה צמח 'דודאים' שזה סגולה להוליד ילדים מי שאוכלת מזה, וידע שאמו לאה רוצה עוד ילדים, קטף כמה דודאים (מהפקר) והביאם לאמו, רחל ראתה את הדודאים אצל לאה וביקשה ממנה שתתן לה את זה, ובשכר זה רחל תתן ללאה לישון הלילה עם יעקב אפ"י שהיה אז התור שלה, ולאה הסכימה, בלילה כשהיה יעקב מגיע מהשדה היה החמור נוער כדי שידעו שהוא הגיע ולא ייבהלו כשיכנס, ולאה שמעה את החמור נוער יצאה ליעקב ואמרה לו שהלילה הוא יישן איתה בגלל שנתנה את הדודאים לרחל, אחרי כמה חודשים נולד ללאה תינוק שהיה מאד חכם וקראה לו יששכר (מלשון נתן ה' שכר), ואחרי שנה וכמה חודשים נולד לה עוד תינוק וקראה לו זבולון (זבול = יפה, ששבת זבולון קיבלו חלק טוב ויפה בא"י), אח"כ נולד לה תינוקת וקראה לה דינה (כי דנה לעצמה דין, וויתרה לרחל). בראש השנה פתחו בשמים את הספרים וראו את התפילות והבכיות של רחל שרוצה ילדים, ואחרי כמה חודשים נולד לה תינוק וקראה לו יוסף (מלשון שיוסיף לה ה' עוד

תינוק). כשעברו עשרים שנים שיעקב היה בבית לבן אמר יעקב לנפתלי שילך לקרוא לרחל וללאה לשדה כי רוצה להתייעץ איתם, כשבאו סיפר להם יעקב את כל התלאות והצרות שעשה לו לבן, ועכשיו ה' אמר לו לחזור לארץ ישראל, הם הסכימו מיד ואמרו שהם לא רוצות להיות יותר בבית לבן, יום אחד אמר לבן שהוא צריך ללכת לגוזז את הצמר של הצאן שלו, והצאן היה רחוק שלשה ימי הליכה, כשיצא לבן התחילו יעקב ובניו לארוז חפציהם והלכו לכיוון ארץ ישראל, ורחל לקחה את הפסלים של לבן והחביאה אותם בגמל, כי לא רצתה שאביה יעבוד עבודה זרה, וגם לא רצתה שישאל את הפסלים היכן הם נמצאים וירדוף אחריהם, מיד כשיצא יעקב מחרן ירדו המים בבאר, ואנשי העיר הרגישו שיעקב יצא משם ושלחו שליח לומר ללבן שיעקב ברח, לבן רדף אחריו דרך של שבוע ביום אחד והגיע קרוב אליהם, אבל נהיה חושך ולא המשיך בדרכו, בלילה הגיע אליו המלאך מיכאל עם חרב שלופה והזהירו שלא יבקש מיעקב לחזור לחרן, בבוקר הלך לבן ליעקב ואמר לו שהיה יכול להרע לו, אבל המלאך הזהירו שלא יעשה כלום, אבל לבן צעק על יעקב למה לקח לו את הפסלים, ויעקב לא ידע שרחל לקחה אותם, אמר ללבן שזה שיימצאו אצלו הפסלים – ימות, לבן חיפש בכל האהלים ולא מצא, וחיפש על הגמלים, כשהגיע לגמל של רחל, אמרה לו רחל שאינה יכולה לרדת מהגמל כי אינה מרגישה טוב, אבל לבן הורידה בכח, ונעשה נס שהפסלים נהיו כמו קופסאות ופחים, יעקב הרים אבן גדולה ואמר לבניו לעשות מזה גל אבנים, וקרא לזה 'גל-עד' ועשו ברית שלום עם לבן שזה הגבול שלא יעברו אותו, יעקב עשה שם סעודה ואח"כ לבן נפרד מצאצאיו וחזר לחרן, בדרך באו שודדים ולקחו ללבן את כל רכושו וחזר להיות עני כמו שהיה טרם בואו של יעקב לחרן, כשהיה יעקב בדרך לארץ ישראל באו לקראתו מחנה של מלאכים וקרא למקום ההוא 'מחניים'. לבן כעס שיעקב ברח לו ושלח את בניו לספר לעשו שיעקב היה בביתו עשרים שנה, ואכל ושתה ונשא את בנותיו, ואחרי כל הטובות הללו, ברח מביתו וגנב לו את הפסלים, כששמע עשו מיעקב נזכר בשנאתו, ויצא עם ארבע מאות אנשי מלחמה להילחם ביעקב, בינתיים הלכו בני לבן לרבקה ואמרו לה שעשו יוצא במלחמה נגד יעקב, מיד שלחה רבקה עבדים שיעזרו ליעקב ושיאמרו לו שלא ילחם עם עשו אלא שישלח לו מתנות וכסף ויתרצה איתו.